

OLIV TA'LIM MUASSASALARI XALQAROLASHUVIDA TALABALARNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Doniyorova Shoxista Shodiyarovna
O'zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti o'qituvchisi

Annotatsiya: Talabalarni globallashtirish uchun zarur bo'lgan tayyorlash zarurati bilan bog'liq holda, xalqarolashtirish butun dunyo bo'ylab oliy o'quv yurtlarining (OTM) ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Biroq, OTMning samarali xalqaro miqyosda bo'lishini ta'minlash talabalar uchun mazmunli ta'lim tajribasini osonlashtiradigan pedagogik sharoitlarga e'tiborni qaratishni talab qiladi. Ushbu maqola o'qituvchilar va OTM boshqaruvidagi mamuriyatga tushuncha va yo'l-yo'riq berishni maqsad qilgan xalqarolashtirish kontekstida talabalar uchun pedagogik sharoitlarni yaxshilash strategiyalari va yondashuvlarini o'rganadi.

Kalit so'zlar: Xalqarolashtirish, Oliy ta'lim muassasalari (OTM), Pedagogik sharoitlar, O'quv muhiti, Turli xillik, O'quv dasturlarini xalqarolashtirish, Til bilish.

IMPROVEMENT OF PEDAGOGICAL CONDITIONS OF STUDENTS IN THE INTERNATIONAL COMMUNICATION OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Doniyorova Shokhista Shodiyarovna
teacher of «Uzbekistan-Finland Pedagogical Institute».

Abstract: Due to the need to prepare students for a globalized workforce, internationalization is becoming an integral part of higher education institutions (HEIs) around the world. However, ensuring effective internationalization of HEIs requires attention to pedagogical conditions that facilitate a meaningful learning experience for students. This article examines strategies and approaches to improve pedagogical conditions for students in the context of internationalization, aiming to provide insights and guidance to teachers and administrators in the management of HEIs.

Keywords: Internationalization, Higher education institutions (HEIs), Pedagogical conditions, Learning environment, Diversity, Internationalization of educational programs, Language skills.

УЛУЧШЕНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ СТУДЕНТОВ В МЕЖДУНАРОДНОМ СВЯЗИ ВЫСШИХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ

Дониерова Шохиста Шодияровна
преподаватель «Узбекско-Финляндского педагогического института».

Абстракт: В связи с необходимостью подготовить студентов к работе в глобализированной рабочей силе, интернационализация становится неотъемлемой частью высших учебных заведений (ВУЗов) по всему миру. Однако обеспечение эффективной интернационализации вузов требует внимания к педагогическим условиям, которые способствуют полноценному обучению студентов. В этой статье рассматриваются стратегии и подходы к улучшению педагогических условий для студентов в контексте интернационализации с целью предоставить информацию и рекомендации преподавателям и администраторам в управлении вузами.

Ключевые слова: Интернационализация, Высшие учебные заведения (ВУЗы), Педагогические условия, Среда обучения, Разнообразие, Интернационализация образовательных программ, Языковые навыки.

Kirish: Globallashtirish, raqamlashtirish va jamiyatlarning o'zaro bog'liqligi kuchayib borayotgan davrda oliy o'quv yurtlari (OTM) talabalarni tez o'zgarib borayotgan dunyoda rivojlanishga tayyorlash bo'yicha rivojlanayotgan muammoga duch kelmoqda. Oliy ta'limning xalqarolashtirish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va madaniy kompetensiyalar bilan qurollantirishga qaratilgan. Xalqarolashtirish xalqaro talabalarni yollash, professor-o'qituvchilar almashinuvi dasturlari va global ilmiy hamkorlikni o'z ichiga olgan bir qator tadbirlarni o'z ichiga olgan bo'lsa-da, uning haqiqiy ta'siri oliy o'quv yurtlarining pedagogik kontekstida eng chuqur seziladi.

Bugungi kunda oliy ta'lim – bu bizning ko'z o'ngimizda o'zgarishlar ro'y berayotgan sohalardan biri hisoblanadi. Muhtaram Prezidentimiz davlat mustaqilligimizning 30 yilligi bayramiga bag'ishlangan tantanali bayram tadbirida so'zlagan nutqlarida "Bugungi kunda islohotlarimiz talabi, hayotning o'zi oliy ta'lim sohasini jadal rivojlantirishni taqozo etmoqda. Shu bois yurtimizda so'nggi 5 yilda 64 ta yangi oliy ta'lim muassasasi tashkil etilib, ularning soni 141 taga yetkazildi. Qabul kvotasi 3 barobar oshirildi. Endilikda bitiruvchi yoshlarni oliy ta'lim bilan qamrab olish darajasi 2016 yilgi 9 foizdan – shunga e'tibor bering – 28 foizga yetkazildi. Yaqin kelgusida ushbu ko'rsatkichni 50-60 foizga yetkazish mo'ljallanmoqda" – degan fikrlarni ta'kidlab o'tdilar.

So'ngi yillar mobaynida oliy ta'lim va kadrlar tayyorlash sohasini isloh qilishga oid yurtimizda bir qator

farmon va qarorlar qabul qilindi. Qabul qilingan ushbu hujjatlarda xorijiy oliy ta'lim muassasalarini tashkil etish uchun qator qulayliklar yaratildi. Natijada, yurtimizda xalqaro oliy ta'lim muassasalarini barpo etilishi davlat oliy ta'lim muassasalariga kadrlarni tayyorlashda yangi raqobat muhitini shakllantirdi, bu o'z navbatida davlat oliy ta'lim muassasalarini rivojlantirish bo'yicha yangi vazifalarni belgilab berdi.

Oliy ta'lim muassasalariga xalqaro tajribalardan kelib chiqib, oliy ta'limning ilg'or standartlarini joriy etish, jumladan kredit-modul tizimini joriy etish, ta'lim dasturlari va talabalar bilimini baholash tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish, shuningdek, o'quv dasturlarida nazariy bilim olishga yo'naltirilgan ta'limdan amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga yo'naltirilgan ta'lim tizimiga o'tish bo'yicha vazifalarni amalga oshirish talab etilmoqda[6].

Ushbu maqola baynalmilallashtirishning muhim jihati: oliy o'quv yurtlarida talabalarning o'rganish tajribasini shakllantiruvchi pedagogik shart-sharoitlarni o'rganadi. Baynalmilallashtirish kampusdagi xalqaro talabalar sonining ko'payishidan ancha uzoqqa cho'ziladi; talabalar turli nuqtai nazarlar bilan chuqur shug'ullanishlari va o'zaro bog'liq dunyoda rivojlanish uchun zarur bo'lgan vakolatlarini rivojlantirishlari mumkin bo'lgan inklyuziv, madaniy jihatdan sezgir va intellektual rag'batlantiruvchi muhitlarni yaratish uchun o'qitish va o'rganish paradigmatlarida tub o'zgarishlarni talab qiladi.

OTMlarning xalqarolashtirish talabalarini geografik, madaniy va intizomiy chegaralarni kesib o'tish qobiliyati bilan jihozlash, madaniyatlararo tushunishni rivojlantirish va global fuqarolikni rivojlantirishga ko'maklashish majburiyatini aks ettiradi. Ushbu maqsadlarga erishish xalqarolashtirish harakatlarining sifati va samaradorligiga ta'sir qiluvchi pedagogik shart-sharoitlarga maxsus e'tibor qaratishni taqozo etadi. Pedagogik shart-sharoitlar o'quvchilarning ta'lim yo'llarini birgalikda shakllantiradigan o'quv muhiti, o'qitish metodologiyasi, baholash strategiyalari va yordam tizimlarini o'z ichiga oladi.

Ushbu maqola xalqarolashtirish kontekstida talabalar uchun pedagogik shart-sharoitlarni yaxshilashning turli jihatlarni o'rganadi, OTMlarga chuqur o'rganish, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish uchun qulay muhit yaratishga imkon beradigan strategiya va yondashuvlarni taklif qiladi. Pedagogik sharoitlarni yaxshilashga ustuvor ahamiyat berish orqali OTMlar xalqarolashtirishning ijobiy ta'sirini maksimal darajada oshirishi va o'z talabalarining globallashtirish dunyoning murakkabliklarida harakat qilish uchun yaxshi tayyorlangan akademik tajribalaridan chiqishini ta'minlashi mumkin.

Pedagogik shart-sharoitlar deganda oliy ta'lim muassasalari (OTM) doirasida talabalarning o'quv tajribalarini birgalikda shakllantiradigan ko'p qirrali elementlar tushuniladi. Bu shartlar o'quvchilarning o'z ta'limi bilan qanday shug'ullanishiga hamda bilim, ko'nikma va malakalarni qay darajada egallashiga ta'sir etuvchi ta'lim muhiti, o'qitish metodologiyasi, baholash amaliyoti va qo'llab-quvvatlash tizimlarini o'z ichiga oladi. OTMlarning baynalmilallashtirish sharoitida o'quvchilarni globallashtirish dunyoda muvaffaqiyatga tayyorlaydigan har tomonlama va mazmunli ta'lim olishlarini ta'minlash uchun pedagogik shart-sharoitlarni tushunish va optimallashtirish zarur. Quyida biz pedagogik shartlarning asosiy jihatlarni ko'rib chiqamiz:

O'quv dasturlari integratsiyasi: Muvaffaqiyatli xalqarolashtirish global istiqbollarni o'quv dasturiga integratsiyalashni o'z ichiga oladi. Bu shuni anglatadiki, xalqarolashtirish sa'y-harakatlari xalqaro talabalarni yollash va o'qituvchilarning harakatchanligidan tashqari, global va madaniyatlararo tarkibni turli fanlar bo'yicha kurslarga kiritishni o'z ichiga olishi kerak. Globallashtirish dunyo haqiqatlarini aks ettiruvchi o'quv dasturi o'quvchilarning murakkab global muammolar haqidagi tushunchalarini chuqurlashtirishi mumkin. Jumladan, so'nggi yillarda tashkil etilayotgan qo'shma ta'lim dasturlari ham bunga yaqqol misoldir. Birgina, Toshkent shahridagi Turin Politexnika universitetida Italiyalik hamkorlar bilan birgalikda ko'plab magistr va PhD darajasini olgan professor-o'qituvchilar tayyorlandi, natijada mavjud ta'lim dasturlarini 68 foizi maxalliyashtirishga erishildi. 2021-2022 o'quv yilidan boshlab yangi "Dasturiy Injinerlik" va "Arxitektura va Dizayn" ta'lim yo'nalishlari tashkil etildi[6].

Tilni bilish: Til xalqaro sinflarda samarali muloqot va tushunishni osonlashtirishda muhim rol o'ynaydi. Pedagogik sharoitlarni optimallashtirish uchun oliy o'quv yurtlari tilni qo'llab-quvvatlash dasturlarini taklif qilishlari kerak, ayniqsa ta'lim tilida ona tili bo'lmaganlar uchun. Til bilimini oshirish nafaqat akademik muvaffaqiyatga yordam beradi, balki madaniy almashinuv va tushunishni ham rivojlantiradi.

Fakultet rivojlanishi: professor-o'qituvchilar pedagogik sharoitlarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. OTMlar o'qituvchilarni turli xil va xalqaro sinflarda dars berish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va bilimlar bilan ta'minlovchi fakultetlarni rivojlantirish dasturlariga sarmoya kiritishi kerak. Trening madaniyatlararo kompetentsiyani, turli xil o'quvchilar uchun o'qitish strategiyalarini va inklyuziv muhitni rivojlantirishga yondashuvlarni o'z ichiga olishi mumkin.

Pedagogik shart-sharoitlarning ushbu jihatlari umumxalqarolashtirilgan oliy ta'lim kontekstida talabalar uchun ijobiy va samarali ta'lim tajribasiga yordam beradi. OTMlar xilma-xillikni o'zlashtirib, o'quv dasturiga xalqaro istiqbollarni kiritish, tilni bilish ehtiyojlarini qondirish va professor-o'qituvchilarning rivojlanishini qo'llab-quvvatlash orqali chuqur o'rganish, tanqidiy fikrlash va madaniyatlararo kompetentsiyani rivojlantirishga yordam beradigan muhitni yaratishi mumkin.

Shuni ta'kidlash kerakki, pedagogik shart-sharoitlar statik emas, balki vaqt o'tishi bilan rivojlanadi. Doimiy baholash, fikr-mulohazalar va takomillashtirish oliy ta'lim muassasalaridagi o'quv muhiti dinamik, sezgir va xalqarolashtirish maqsadlariga mos kelishini ta'minlash uchun zarurdir. Ushbu maqolaning keyingi bo'limlarida biz OTMLar ushbu pedagogik shart-sharoitlarni yaxshilash va o'z navbatida talabalarga yanada mazmunli va o'zgaruvchan ta'lim tajribasini taqdim etish uchun amalga oshirishi mumkin bo'lgan aniq strategiya va yondashuvlarni o'rganamiz.

Oliy ta'lim muassasalarini baynalmilallashtirishda pedagogik sharoitlarni yaxshilash strategiyasi:

Oliy o'quv yurtlarida (OTM) pedagogik shart-sharoitlarni yaxshilash talabalarga xalqaro miqyosda mazmunli va o'zgaruvchan ta'lim tajribasini taqdim etishda muhim ahamiyatga ega. Pedagogik sharoitlarni samarali yaxshilash uchun OTMLar amalga oshirishi mumkin bo'lgan bir qancha strategiyalar:

Tajribali o'rganish. Masalan, chet elda o'qish dasturlari, xalqaro amaliyotlar, xizmat ko'rsatish bo'yicha o'quv loyihalari va global tadqiqot hamkorliklari. Ushbu tajribalar talabalarga sinfdagi bilimlarni real dunyo kontekstlarida qo'llash va global muammolar haqida amaliy tushunchalarga ega bo'lish imkonini beradi.

Hamkorlikda o'rganish. Guruh loyihalari, muhokamalar va tengdoshlarni o'qitish orqali hamkorlikda o'rganishni rag'batlantirish muhim. Hamkorlik faoliyati talabalarni turli nuqtai nazarlarga ega bo'lishga, ko'p madaniyatli jamoalarda samarali ishlashga, jamoada ishlash va muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga undaydi.

Baholash va fikr-mulohazalar. Talabalarning tanqidiy fikrlash, murakkab muammolarni hal qilish va bilimlarni turli sharoitlarda qo'llash qobiliyatini o'lchaydigan baholash usullarini amalga oshirish muhim bosqichdir. Ularning taraqqiyotini baholash uchun formativ va summativ baholashlardan foydalaning va ularning o'sishini qo'llab-quvvatlash uchun o'z vaqtida konstruktiv fikr-mulohazalarni taqdim eting.

O'quv dasturini xalqarolashtirish. Kurs mazmuni, materiallari va topshiriqlariga xalqaro istiqbollarni kiritish ularning samaradorligini ortiradi. O'qituvchilarni o'z kurslariga global misollar, amaliy tadqiqotlar va o'qishlarni kiritishi kerakdir.

Texnologiya integratsiyasi. Transchegaraviy hamkorlik va virtual almashinuvlarni osonlashtirish uchun texnologiyadan foydalanish talabalarda xalqaro ta'lim dasturlariga ko'nikmalarni shakllantiradi. Onlayn platformalar, videokonferensaloqa va virtual sinf xonalari dunyoning turli burchaklaridan kelgan talabalar va professor-o'qituvchilarni bog'lab, ularga umumiy ta'lim tajribalarida qatnashish imkonini beradi.

Ushbu strategiyalarni amalga oshirish orqali OTMLar talabalarda chuqur bilim olish, tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga yordam beradigan pedagogik sharoitlarni yaratishi mumkin. Ushbu sa'y-harakatlar boy ta'lim tajribasiga hissa qo'shadi va o'quvchilarni globallashtirish dunyoda ustunlikka tayyorlaydi, bu yerda madaniy ravonlik va chegaralar bo'ylab hamkorlik qilish qobiliyati tobora qimmatli ko'nikmalarga aylanadi. Bundan tashqari, ushbu strategiyalarni doimiy ravishda baholash va takomillashtirish ularning samaradorligini va talabalarning o'zgaruvchan ehtiyojlari va xalqarolashtirish maqsadlariga mos kelishini ta'minlash uchun juda muhimdir.

Oliy ta'lim muassasalarida (OTM) xalqarolashtirish kontekstida pedagogik shart-sharoitlarni baholash va baholash talabalarni globallashtirish dunyoda muvaffaqiyatga tayyorlaydigan yuqori sifatli ta'lim olishlarini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Samarali baholash va baholash jarayonlari qimmatli tushunchalarni beradi va yaxshilash uchun yo'nalishlarni aniqlashga yordam beradi.

Xulosa. Oliy ta'lim muassasalarining (OTM) xalqarolashtirish globallashtirish dunyo taqdim etayotgan muammolar va imkoniyatlarga hayotiy javobdir. Garchi baynalmilallashtirish turli jihatlarni qamrab olgan bo'lsa-da, bu muassasalaridagi pedagogik shart-sharoitlar o'quvchilarning bilim olish tajribasini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu maqolada biz pedagogik shart-sharoitlarning ahamiyatini o'rganib chiqdik va ularning samaradorligini baholash va baholash bo'yicha ko'rsatmalar bilan birga ularni takomillashtirish strategiyalarini taklif qildik. Bundan tashqari, pedagogik sharoitlarni baholash va baholash xalqarolashtirish sa'y-harakatlarini doimiy ravishda takomillashtirishning ajralmas qismidir. Tizimli ravishda ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish orqali OTM kuchli va zaif tomonlarini aniqlashi, taraqqiyotni kuzatishi va o'zlari taqdim etayotgan ta'lim sifatini oshirish uchun asosli qarorlar qabul qilishi mumkin.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, oliy ta'limda xalqarolashtirish dinamik va o'zgaruvchan jarayon bo'lib, pedagogik sharoitlarni doimiy ravishda takomillashtirish majburiyatini talab qiladi. Ushbu maqolada bayon etilgan strategiyalar muntazam baholash va qayta aloqa mexanizmlari bilan birgalikda OTMLarga intellektual jihatdan rag'batlantiruvchi o'quv muhitini yaratishga yordam beradi, bu esa o'quvchilarni bizning o'zaro bog'langan dunyomizda rivojlanishga tayyorlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. ZORN, Annika, HAYWOOD, Jeff, GLACHANT, Jean-Michel (editor/s), ZORN, Annika, HAYWOOD, Jeff, GLACHANT, Jean-Michel, Higher education in the digital age : moving academia online, Cheltenham ; Northampton : Edward Elgar Publishing, 2018[Florence School of Regulation], [Energy] - <https://hdl.handle.net/1814/59799>

2. Silberfeld, Carolyn Helena. «Internationalization of higher education: an analysis through spatial, network, and mobilities theories.» (2018): 278-279.

3. DEARDORFF, DARLA K. «BUILDING CULTURAL COMPETENCE.» (2012).

4. Araya, Daniel, and Peter Marber, eds. Higher education in the global age: Policy, practice and promise in emerging societies. Routledge, 2013.

5. Deardorff, Darla K., and Lily A. Arasaratnam-Smith, eds. Intercultural competence in higher education: International approaches, assessment and application. Routledge, 2017.

6. <https://polito.uz/uz/15890/>